

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Maierjevci.

Resnico samo piši vestni zgodovinar!
A. Aškerc.

II.

Toliko pozornosti ni zbudil in toliko priznanja ni provzročil že dolgo noben članek kakor naš zadnji pod gorenjim naslovom. Vse učiteljstvo, ki Maierja pozna, se je globoko oddahnilo, ko smo povedali o tem nesposobnem, domišljavem in brezsrčnem človeku golo resnico. Gradiva pa je o Maierju toliko, da ga še danes ne bomo vsega obdelali, nego si moramo glavne stvari prihraniti za prihodnjico. Poudarjamo, da nikakor in pod nobenim pogojem ne moremo dopustiti, da bi kdorkoli brez kazni uganjal neslane burke po šolskem polju in skakal za vrat učiteljstvu, ki stoji visoko nad njim. Nekaj smo čuli o nekaki groznici! Ampak recimo enkrat zavešalej, da se nobene groznice ne bojimo, temveč bomo vsak poizkus kakršnegakoli maščevanja — pa naj pride od te ali one strani — plačali tako, da bo treba maščevalcem urnejše bežati, nego je moral svoje dni bežati sam Maier iz Leskovca!

Bojujemo se za resnico in pravico, in od tega boja nas ne odvrne nobena sila!

Maier je torej postal nadzornik za mesto Ljubljano! Njegov prednik je bil Levec! Levec pa — Maier! Ta kontrast! Učiteljstvo ljubljansko je bilo konsternirano; početkom si sploh ni moglo misliti, da je to mogoče! Poznali so ga vsi po njegovih zmožnostih, poznali pa tudi po njegovem početju v krškem in litijskem okraju. Hudobnega človeka se je bati! Ljubljansko

učiteljstvo se je Maierja balo, namesto da bi ga čislalo, spoštovalo, ljubilo, kakor je nadzornika treba.

To je Maier dobro čutil in vedel. Zdelo se mu je, da bo imel težko stališče z ljubljanskim učiteljstvom! Kako tudi ne? Toliko kolikor Maier je znal pač vsa k, pa tudi nekaj več. Študije Maierjeve učiteljstvu niso imponirale, ker je vedelo, kako jih je izvršil. Njegova naobrazba po maturi je bila minimalna. Izkazal se ni na nikakem polju delavnega, saj do časa, da je postal nadzornik, a tudi še potem, ni imel pokazati od vsega svojega delovanja nič drugega kakor prav veliko ničlo!

In tak človek postane nadzornik ljubljanskega učiteljstva. Že v svojem prvem članku smo trdili, da je Maier plitev človek; rekli smo, da to spozna vsakdo, kdor ga le malo natančneje potiplje za žilico. Da trdimo prav, je pokazal Maier s tem, da se ni upal nikdar med učiteljstvo. V svoji stiski in v zavesti nezmožnosti se je izogibal vsake prilike, ob kateri bi moglo učiteljstvo zapaziti njegovo plitvost. Maier kot nadzornik je pretrgal vsak stik z ljubljanskim učiteljstvom! Niti uradno se ni upal občeati s posamezniki; če je imel komu kaj povedati, mu je povedal potem šolskega voditelja! Mi si ne moremo predstavljati učitelja, ki bi ne občeval s svojimi učenci; v Ljubljani pa je mogoč učitelj učiteljev, ki ne občuje z njimi!

Človek, ki je dospel — ne iz lastne moči — ampak po milosti drugih do kake višje stopnje, se poslužuje vseh sredstev, da se vzdrži na tem mestu. Podle

duše se poslužujejo podlih sredstev! To je splošna trditev.

Maier je vedel, da bo težko vladal ljubljansko učiteljstvo, dokler bo tako edino, kakor je bilo edino še takrat, ko je postal on njega nadzornik. On ni deloval tako kakor njegov prednik Levec, ki je edinost učiteljstva podpiral, pospeševal in vzdrževal z vsemi sebi lastnimi močmi. Maier je delal kontrarno svojemu plemenitemu predniku; Maier je hotel razdreti to edinost. V prvi vrsti pa je hotel napraviti razdor med šolskimi voditelji in učiteljstvom! Slab nadučitelj, ki je z njim podrejeno učiteljstvo zadovoljno! To je njegov — toda bolj salamenski kakor salomonski — izrek! Ta razdor se mu je deloma posrečil! Učiteljstvo je kaj hitro postalo nezadovoljno z voditeljem Gabrškom in je še sedaj nezadovoljno z voditeljem Jegličem in z voditeljem Cepudrom — ker so to — po mnenju Maierjevem — dobri voditelji! — To je bilo prvo „veliko delo velikega pedagoga“ Maierja!

Maier se je pa lotil tudi reforme ljubljanskega šolstva in kakor pravcati doktor Skaza, ga je skazil tako, da je sedaj tako, kakršno je, kar hočemo v naslednjih vrsticah dokazati!

Maier je najprvo razširil eno mestno deško šolo v osemrazrednico, na ostalih petrazrednicah pa niso poučevali več po učnem načrtu za petrazrednice, ampak po učnem načrtu za osemrazrednice! — To je navidez en napredek, v istini pa je Maier porinil s to preosnovo naše šolstvo nazaj! V Ljubljani so razmere take: Kar je

pridnih in talentiranih učencev, ti pohajajo ljud. šolo do IV. razreda, potem pa gredo v srednje šole. To ve vsak ljubljanski učitelj. Kar je slabih, lenih in manj nadarjenih učencev, in teh je kakor povsod tako tudi v Ljubljani — žalibog veliko več kakor marljivih, ti pa v osmih letih ne pridejo sploh do osmega razreda. Pred osmimi leti je vstopilo v Ljubljani v prvi razred nad 300 učencev, letos je bilo v edinem osmem razredu na Kranjskem samo 21 učencev, in ne motimo se veliko, ako trdimo, da med temi ni nobenega onih, ki so vstopili pred osmimi leti v kak prvi razred ljubljanskih šol! To je torej matematično 0%. — Drugače je seveda na dekliških šolah pri Sv. Jakobu, pri nunah in v Lichtenturničnem zavodu; tam so tudi osmi razredi prenapolnjeni.

Velika večina ljubljanskih dečkov ne pride torej nikdar v osmi razred, ampak zapusti ljudsko šolo prej, in sicer največ jih izstopi iz petega razreda. Dokler so poučevali po učnem načrtu za petrazrednice, je bilo to dobro, ker je bila učna tvarina ljudske šole razdeljena tako, da si je učenec v petih razredih prisvojil vso znanstvo, kar ga nudi ljudska šola. Pod Maierjem je pa to drugače. Sedaj poučujejo po učnem načrtu za osemrazrednice, vsa učna tvarina je razdeljena na osem let, dečki izstopajo pa prej kot prej iz petega razreda, toda ne prisvoje si toliko znanja kakor prej — posebno v realijah ne!

Tu bi lahko našli gorostasne stvari; pa jih tudi bomo, če se Maier ne umakne s pozorišča!

LISTEK.

Novi Akordi.

Deset let že izhaja v založništvu knjižničarja Lavoslava Schwentnerja zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo — **Novi Akordi**. Do lanskega leta je prinašal izključno skladbe starejših in mlajših slovenskih in slovanskih skladateljev, od tedaj pa ima tudi glasbeno-književno prilogo, ki jo z občudovanja vredno pridnostjo, vestnostjo in nepristranostjo glasbenega poročevalca in kritika urejuje skladatelj dr. Gajmir Krek.

Oglejmo si vsebino zadnjih dveh izšlih zvezkov! Različna izbira. Šantlova „Narodna“, preprost, korekten samospjev, kar se klavirskega parta tiče, skoraj šolarski. Pevci se ga ne bodo izogibali.

Dr. Krekova kontrapunktična invencija „Blagor jim“ je lepa in dovršena, samo pristopna le najboljšim zborom. Manj izurjeni naj se je ne lotijo.

Odlična v vsakem oziru je Devov moški zbor: Kvišku plava moje hrepenenje. Zaradi lepih glasbenih misli bi pri dobrem, natančnem prednašanju dosegel učinek. Mislim pa, da se bo tega zbora marsikateri pevovodja ustrašil, ker mu manjka zanj nizkih pa lepo donečih basov. Če skladbo pojemo pol tona višje,

spravimo prvi tenor parkrat na zgornji b, tedaj smo še na slabšem, ker dobrih tenoristov — ne kričarjev — tudi primanjkuje. Polaškova „Dasem jaz ptičica“ (narodna, besedilo je, če se

Maier je bil svoječasno ljubljanski mestni učitelj in je kot tak služboval več let. Človek bi mislil, da je med tem časom vsaj malo opazoval ljubljanske šolske razmere, toda mima Maierja je šlo marsikaj, tako tudi to! Če bi bil Maier kdaj študiral pedagogiko, bi morda vedel vsaj nekoliko o razliki med deško in dekliško vzgojo, če bi bil študiral ljubljanske šolske razmere, potem bi nam ne bil pokvaril šolstva kakor ga je! Že vpogled v letna poročila bi mu moral zbuditi vprašanje: Kako to, da je v osmem razredu na stotine deklic, dečkov pa samo 21? Če bi bil Maier šolnik, potem bi moral urediti šolstvo drugače za dečke, drugače za deklice, sploh tako, kakor zahtevajo dejanske razmere. Naj bi bil pustil petrazrednice kakor so bile — skrbel naj bi bil zato, da se osnuje v Ljubljani trirazredna deška meščanska šola.

Maier se je lotil tudi notranje preureditve šolstva; skoval in določil je podrobne učne načrte in kakor povsod, je pokazal tudi tu svojo popolno nezmožnost.

Pred mnogimi leti je bilo, ko je nekdo — pa to ni bil Maier! — napravil — recimo — dobro učno sliko „Mačka“. Veselje je bilo v Jeruzalemu, da se je posrečilo enemu izmed Maierjevcev ustvariti nekaj dobrega! Učno sliko „Mačka“ so kazali pripravnikom; zbobnali so skupaj vse ljubljansko učiteljstvo — moško in žensko — in imeli so hospitacijo in pri njej to milost in srečo, da so videli in slišali učno sliko „Mačka“. To slavno mačko smo omenili že zadnjič, a treba je, da si jo zaradi klasike ogledamo še danes! Maier se je je takoj polastil in postavil mačko kot prvo in glavno točko prvega razreda. — Mi nimamo nič proti tej učni sliki, tudi ne proti temu, če se obravnava ta domača žival v prvem razredu. Ampak to bi ne smelo biti leto za leto in po vseh ljubljanskih prvih razredih obenem! Če bi bil Maier pedagog, bi bil napravil tak podroben načrt, po katerem si bi vsak učitelj naredil svoj turnus — po svojem okusu, po svoji individualnosti in po dejanskih potrebah! Letos to, drugo leto kaj drugega — saj vendar ni mačka najvažnejša domača žival! — Zakaj ne bi smel ljubljanski učitelj obravnavati v prvem razredu tudi psa — posebno ob času kontumacije, da bi opozoril na nevarnost stekline? Zakaj bi ne smel govoriti učitelj o konju ali kravi — če bi mu to bolj ugajalo kakor mačka? Ne! — Po Maierjevi modrosti mora biti mačka in edino mačka, pa nič drugega kakor mačka! In posledica temu nepedagoškemu postopanju?

Prvo leto je bila ta učna slika prav na mestu in dobra! Naslednja leta je bila že manj na mestu, to pa iz naslednjega vzroka. Po Maierjevi velepedagogiki mora formulirane stavke te učne slike znati vsak učenec in vsaka učenka. Ko pride torej tisti čas, ko je mačka na vrsti, tedaj ti odmevajo po vseh prvih razredih ljubljanskih šol formulirani stavki o mački; razlegajo se po hodnikih, uhajajo celo na cesto — sedaj od posameznih učencev, sedaj v zboru, in to dopoldne in popoldne; v ponedeljek, torek, sredo, petek in soboto — vedno in vedno, toliko časa, da se po tej Maierjevi čudoviti metodi res nauči slednji učenec vseh formuliranih stavkov o mački! Toda mačka pa vendar nima take zveličavne moči, da bi usposobila vsakega učenca za višji razred! Vkljub mački je v vsakem prvem razredu 6, 8 ali 10 učencev, ki ga morajo ponavljati. Prihodnje leto pride zopet „tisti čas“, ko je mačka na vrsti! Komaj prinese učitelj nagačeno mačko v šolo, že se vzdigne 6, 8 ali 10 rok in 6, 8 ali 10 ust vpije: „Že znam, že znam!“ Učitelj seveda ne sme izpremeniti učnega reda, ne sme obravnavati psa ali konja ali krave — ne! — mačka je predpisana in mačko moraš obravnavati; v šoli pa imaš 6, 8 ali 10 nagačivcev, ki jih ne zanima pouk, ker že znajo mačko! Število nepazljivcev pa je bilo le početkom tako majhno, potem pa je jelo naraščati in narašča od leta do leta! Čim dalje več rok se vzdiguje, kadar pride mačka na vrsto, in čim dalje več ust vpije: „Že znam, že znam!“

„Kaj tudi ti znaš mačko?“ — vpraša učitelj.

„Ja, me je sestla naucila!“

„Mene pa blati!“

O, groza! Sedaj pa zbudi zanimanje za stvar, ki jo pol razreda že zna, a učitelj si niti pomagati ne sme, dasi bi to lahko, ako bi vzel drugo stvarino! Pa velepedagog Maier stoji zadaj s svojo mačko — in dokler je Maier nadzornik, ima samo mačka kredit!

Pri inspekcijski konferenci bo pa ta Maier diktiral na zapisnik: „V nekem razredu sem zapazil, da 25 % učencev ni sledilo pouku!“ — Da bi te vrag vzel! Kdo pa je temu kriv kakor nepedagog Maier sam!

Kakor z mačko, tako je z zajcem! Otroci leto za letom vpijejo: „Zajec je petršil, zajec je petršil!“ dasi bi Maier moral vedeti, da je to nemogoče, ker naši zajci ne pridejo do petršila — na vsem ljubljanskem polju ga ne dobiš — v vrtove pa poleti ne silijo, ker jedo — seveda vključ Maierjevi učenosti — rajši deteljo in drugo, kar jim bolj ugaja kakor petršil!

Napisali bi lahko cele knjige o samih budalostih, ki jih je ta človek spravil v svojih učnih slikah skupaj — celo v takih, ki jih je priredil za tisk, kaj šele v drugih! Ker je Maier na ljubljanskem trgu videl Vipavke, ki prodajajo poleg domačega sadja tudi pomaranče, limone in datlje, je takoj napisal, da raste južno sadje v Vipavi! Zato ga je pošteno okrcal že nekdo drugi, ki je kritikal njegove učne slike iz zemljepisja. Ni se pa še govorilo o drugih stvareh, ki dokumentirajo Maierjevo pedagoško nezmožnost. — Maier je slišal zvoniti nekaj o formuliranih stavkih — da pa je treba stavke formulirati tako, da tvorijo neko celoto, ki naj bi ostala učenca uporabljiva v življenju, o tem se mu niti ne sanja. Kako razume Maier to, je pokazal v učni sliki „Naš cesar!“ Vprašaj učenca prvega razreda, kjer so to sliko že docela obravnavali: „Kaj mi veš povedati o cesarju?“ — Otrok ti bo odgovoril: „To je cesarjeva podoba. Na tej podobi vidimo cesarski prestol, krono in žezlo!“ Vprašaj drugega, tretjega, vprašaj ves razred, zahtevaj od vseh ljubljanskih prvih razredov, naj ti povedo kaj o cesarju, povsod dobiš odgovor: „To je cesarjeva podoba. — Na tej podobi vidimo cesarski prestol, krono in žezlo!“ Tak odgovor dobiš doma, na cesti, na izprehodu, kjer ni nobene slike, kjer ne vidiš niti prestola niti krone niti žezla! — Tako vendar stavkov ne formuliramo!

Vsakdo, kdor ima malo pojma o fiziki, ve, da obravnavamo najprvo raztezanje po toploti in potem šele toplomer. Pri veleučenjaku Maierju je to narobe. On vzame toplomer že v tretjem razredu — raztezanje toplote pa v četrtem. Kolikor je nam znano, ni odobril dež. šol. svet tega postopanja, toda Maier se ne ozira na to, ali je stvar potrjena ali ne, vključ temu mora učiteljstvo jemati toplomer v tretjem razredu po Maierjevi učni sliki! Pa kakšna učna slika je to! Kdor je še ni bral, naj jo bere — samo pazi naj, da v teh nevarnih časih ne dobi — kolere! Če bi smeli reči, bi rekli, da je to skrpucalo termometer Maierjeve duševne zmožnosti, ki pa kaže globoko pod ničlo! In tak človek kritikuje fiziko v višjih razredih in učitelja, ki jo poučuje in ki ima izpit za meščanske šole!

Tudi premoga se je lotil v učni sliki in da bi pokazal ljubljanskemu učiteljstvu, kako ima obravnavati premog, je priredil hospitacijo. To je bilo nebeško! Učitelj bi imel demonstrirati — seveda po Maierjevi pameti — stavke: „Premog gori s sajastim plamenom“. Vse je bilo lepo pripravljeno. Pred vrati je stal Jaka — šolski sluga — z lopato v roki, na njej pa kup tlečega premoga. Ko se je izgovorila določena beseda, se odpro vrata, in lopata se primaje na kateder — kakor v teatru! Bil je tudi pravi teater! Učitelj drži stekleno ploščo nad dimom, jo drži in suče — pa saj ni hotelo biti. Kādilo se je in kádilo, saj pa je ni bilo. — Maierja je začelo dušiti, učiteljice so si tiščale nosove z robci, otroci so si brisali solzne oči, učitelji so pokašljevali, a premog ni hotel goreti s plamenom, še manj pa s sajastim plamenom. Šolska soba je bila polna dima, skoro bi se bili vsi zadušili — saj pa še nič! — Poizkus je popolnoma ponesrečil. Maier je moral prekiniti „pouk“ — odprli so okna in vrata — začelo je vleči čez otroke, med nadaljeva-

njem pouka je sedaj tu, sedaj tam kihnil učenec čimdalje bolj pogostoma, slednjič smo kihali vsi, vsi smo imeli nahod; najbolj pa se je prehladil — Maier.

Pri tej učni sliki bi imel pokazati učitelj tudi specifično težo premogovo v — III. razredu! Pripravljena je bila tehtnica, s katero naj bi bil iztehtal učitelj 1 dm³ premoga. Pa ker premog ni hotel tehtati toliko, kakor je v fiziki napisano, je moral učitelj nasuti žiber med njega, da bi vendar bil tako težak, kakor je predpisano. No, do te „goljufije“ ni prišlo, ker je prej ura minila, preden je dospela učna slika do te točke! Uspeh take hospitacije je pa razviden iz dialoga, ki se je vršil po hospitaciji: „Ali si se naučil kaj danes od Maierja?“ „Nič!“ „Jaz pa!“ „Kaj?“ „Kako premoga ne smemo obravnavati v šoli!“

Pa naj so stale v učni sliki še take budalosti, učitelj ni smel delati drugače, tudi ugovarjati ni smel — učno sliko je moral izvesti tako, kakor jo je Maier predpisal. Nekoč se je zgodilo, da je bil vendar en učitelj toliko predrzen, da je pri hospitaciji postopal drugače, nego je stalo zapisano v Maierjevi volji. To je storil tedanji učitelj na II. m. šoli, Bernot. A kaj je storil Maier? Vzel je klobuk in ostavil šolsko sobo. Res, najboljša, kar je mogel storiti! Seveda je mislil, da bo Bernot skopnel ob takem preziranjju; to se pa seveda ni zgodilo, ampak Bernot je postal strokovni učitelj na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani! Blagor mu, da mu ni treba več gledati Maierja, kako beži pred njegovim pametnim metodiškim postopanjem iz učne sobe!

Toda — kakor rečeno v začetku — nismo